

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

TRST - 14. septembra 1984
Leto XXXVI. - Štev. 13
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Podpiši tudi ti!

Pol milijona podpisov smo zbrali takorekoč v zaletu. Sedaj pa naprej, še par tednov, da jih zberemo milijon in še več. Rekli boste, da je za referendum pol milijona podpisov več kot dovolj, mi pa odgovarjamo, da ne. Zakon sicer res to predvideva, vendar moramo upoštevati, da je zbiranje podpisov tudi glavni signal, s katerim skušamo prepričati vladno in družbene sile, naj spremenijo gospodarsko politiko in sistem razdeljevanja dohodkov nasploh.

KPI je napovedala zbiranje podpisov za referendum o draginjski dokladi že pomladi. Zgodilo se je prav na dan, ko je v Padovi umrl tovariš Berlinguer, ki je zadnje tedne svojega življenja posvetil boju proti vladnemu dekretu o ceni delovne sile. Berlinguer je stalno ponavljal, da ne gre samo za štiri točke draginjske doklade ali 285 tisoč lir osebnega dohodka v enemu letu, pač pa da gre za ustavno načela, samostojnost sindikatov in demokratične vrednote. Poudarjal je, da se komunisti zaganjajo v krivični dekret iz načelnih razlogov, ki gredo krepko onkraj vrednosti točk draginjske doklade. Prav zato nismo odnehali tudi v trenutku, ko je Craxijeva vlada slavila svoje malo zmagovalstvo. Komunisti smo namreč opustili parlamentarno obstrukcijo v trenutku, ko nam je kruta usoda iztrgala tovariša Berlinguerja. V senatu je tedaj vstal tovariš Chiaromonte in napovedal, da komunisti zapuščajo sejno dvorano. Vladnim strankam se je samo za sekundo odvalil kamen od srca, kajti takoj zatem je Chiaromonte sporočil, da bomo sklicali referendum o tem dekretu.

Kljub jasni napovedi in grožnji, je vladna koalicija izkoristila trenutek globoke žalosti komunističnih parlamentarcev in na vrat na nos potrdila krivični vladni dekret, ki je odjedal draginjsko doklado delavcem brez soglasja njihovih sindikalnih organizacij.

Odtlej se je marsikaj spremenilo. Imeli smo evropske volitve, ko je KPI postala stranka relativne večine v Italiji. Prehiteli smo KD! Socialisti, ki so si nadejali velikih uspehov, so se morali obrisati pod nosom. Demokrščanski tajnik De Mita je zahteval, naj Craxi odslej plačuje še višjo najemnino za predsedstvo vlade. Predati se mu mora na milost in nemilost, kot dokazuje primer oblikovanja deželne vlade na Sardiniji. Ni izključeno, namreč, da bo De Miti uspelo socialiste spraviti na kolena, tudi na Sardiniji, v nasprotnem primeru so dnevi Craxijeve vladni spet šteti.

Kakorkoli že, nekaj dni pred evropskimi volitvami se je grivasti socialistični

minister Demichelis skušal zadnjič prikupiti industrijcem, pa jih je pozval, naj takoj preklicajo »celotni dogovor o draginjski dokladi«, ki je delavce in upokojence ščitil pred inflacijo.

Poudarjali smo in poudarjamo, da nismo načelno proti stabilizacijski politiki v gospodarstvu, vendar menimo, da je mogoče pobijati inflacijsko stopnjo na več načinov. Craxijeva vlada je izbrala najslabšega in obenem tudi najmanj učinkovitega: sklenila je namreč, da bo klestila delavske dohodke. O davčni pravičnosti niti govora, kaj še, da bi skrčili stroške za oboroževanje in vojne pustolovščine, v katere peha Italijo Reaganova politika vmešavanja v vse svetovne zadeve.

Zbirati podpise za referendum pomeni poudariti nujno po novi gospodarski politiki. Rekli smo in ponavljamo, da smo za enakomerno in pravične žrtve. Če mora delavec nekaj žrtvovati, tedaj naj žrtvuje tudi delodajalec in trgovec, pripadnik prostih poklicev in obrtnik.

Značilno je, da se ta vlada drugače vede, ko ima opravka z delavci in upokojenci, ali ko ima opravka z gospodarji. Ceno delovne sile je vlada klestila z dekretom, takorekoč samovoljno (in s pristankom tradicionalnih »režimskih« sindikalistov), niti na misel pa ji ne pade, da bi z dekretom zamrznila cene letošnjo jesen ali sprejela ukrepe davčne reforme. Ze cene se je Craxi obrnil na trgovce s patetičnim pozivom in nasveti, nobenih dekretov, niti groženj. Si predstavljate, da bi Craxi tudi ceno delovne sile urejal z radijskimi govori? Industrijci bi mu takoj prisolili brco in ga izselili iz Palače Chigi s pomočjo nadebudnega De Mite ali kakega kroga frama-zonskih zarotnikov.

Vrnimo se, torej, k referendumu. Poudarili smo, da zbiramo podpise z namenom, da dosežemo takojšnjo vrnitev štirih točk draginjske doklade, ki bi v nasprotnem primeru bile odvzete »za večno«. V desetih letih bi namreč izgubili, s sedanjim ritmom, 40 točk in tako dalje. Vrnitev točk draginjske doklade ni zgolj zadeva, ki jo je mogoče urediti z referendumom. Mi smo za demokratično normalizacijo družbenih odnosov, zato bi raje videli, da bi draginjsko doklado obnovili sporazumno sindikati in industrijci. V tem primeru bi referendum odpadel sam od sebe. Če pa bodo industrijci trmasto vztrajali pri svojem in če bo Craxijeva vlada (s pomočjo kakega grivastega Demichelisa) ščuvala industrijce, naj pokažejo delavcem zobe, tedaj bo referendum neizbežen, kot bo neizbežen njegov rezultat. Mi bomo napeli vse naše moči, da za

referendum zberemo čimveč podpisov, tudi dva milijona, če bo potrebno in mogoče. Napeli bomo vse svoje energije, da na referendumu zmagamo in za to zmago uresničimo najširša zavezništva, ki bodo koristna za spreminjanje celovite družbene in gospodarske politike.

Okoli tega referenduma se namreč kujejo zavezništva nove demokratične alternative v Italiji!

st.s.

IZ VSEBINE

- **Ravel Kodrič**
Študijski dnevi
v Cascini
- **Miloš Budin**
Zico in Maradona
na Krasu?
- Dvojezičnost na
smerokazih
- **Igor Canciani**
Težave v mladinskem gibanju
- **Bruno Križman**
Ol na rob

O nas, toda brez nas

Jesen je tu, čas, ko kmetje pospravljajo pridelek in računajo, kaj jim je prinesla pomladanska setev.

Tudi Slovenci moramo letošnjo jesen računati, kaj nam je prinesla mobilizacija naših ljudi maja na Travniku, kako so obrodila semena, ki smo jih zasejali pozimi in pomladi.

Sredi mesca se ponovno sestane senatna komisija za ustavna vprašanja. Na dnevnemu redu so še vedno zakonski osnutki o zaščiti naše manjšine. Objektivno povedano, ni bil storjen niti en sam korak naprej. Oreh je še vedno trd in ga ni omehčala niti splošna mobilizacija, niti diplomacija.

Nekaj novosti pa se je vendarle nabralo. V Rimu je bilo konec pomladi preverjanje odnosov in programa Crailjeve vlade. Na posebnem sestanku so razpravljali tudi o zaščiti Slovencev. O tem sestanku je megleno poročal dnevnik znatno jasneje in iskreno pa poroča beneški «Dom». Iz pričevanj nekaterih udeležencev sestanka, ki pripadajo PSDI, jasno izhaja, da so liberalci bili proti temu, da bi vladna večina imela skupno stališče do Slovencev, saj tega vprašanja ni v vladnem programu. (PLI očitno pozablja, da je vprašanje Slovencev v ustavi in mednarodnih sporazumih, ki veljajo veliko več kot program enoletne vlade).

Na sestanku, ki ga je vodil dotedanji minister za dežele, socialdemokrat Pierluigi Romita, so se dogovorili, da mora preiti vprašanje zaščite slovenske manjšine v zaključno fazo. Vlada naj bi torej čimprej predložila svoj zakonski osnutek, ki bi ga podpirale stranke vladne večine v parlamentu. Soglasno so tudi sklenili, da se bo vladni zakon razlikoval med Slovenci v Trstu in Gorici ter pre-

bivalci Benečije in Režije. Strinjali so se tudi, da vladni zakon ne bo vseboval posebnih postopkov (ne preštevanja, ne referendumov) za ugotavljanje manjšine. Najbrž bo ozemlje izvajanja zaščite (po dveh kategorijah) določila kar sama vlada. Da bi beneške Slovence potolažili, naj bi vladni zakon vseboval nekaj več gospodarskih podpor.

Zanimivo je, da je predstavnik socialistične stranke izrazil prepričanje, da «je slovenska manjšina vsiljivo aktivna in da s tem krši pravico vlade do odločanja». Prisotni so, seveda, soglašali s predstavnikom Craxijeve stranke. To je, torej, ocena Travnika in naših vztrajnih zahtev, naj nas sprejmejo in poslušajo! To je, torej, odprtost te vlade, ki hoče rešiti vprašanje zaščitnega zakona proti volji zainteresirane in prizadete manjšinske skupnosti. Če zahtevamo, naj nas predsednik vlade Craxi posluša, pravijo, da smo «vsiljivi». In vendar je naša demokratična pravica, da povemo svoje mnenje in izrazimo svoje zahteve. Če je potrebno s še večjo in odločnejšo mobilizacijo naših ljudi, vseh zdravih sil naše skupnosti.

Kaj naj pomeni drugega, ta zaskrbljenost, zaradi našega «aktivizma», kot tih nasvet Slovcem, naj se ločijo med seboj med pristaše oblasti in opozicije? Mar je oblastem tako na jetrih naša enotnost? Seveda je, saj bi vlada želela pred mednarodno javnostjo in predvsem pred podpisnico osimskih sporazumov pokazati, da je vsaj nekaj Slovencev, ki se strinja z njeno zaščito v narekovajih. Nekaj Vindišarjev pač potrebujejo, da bi nas dokončno razdelili. Pri tem ne bodo štedili z oblikami pritiska. V ta okvir najbrž spada tudi izsiljevanje z denarjem slovenskega gledališča in nemo ponu-

janje barantanja z Benečani. Bogve, če bo kdo ugriznil v vabo?

To so razlogi, zaradi katerih ponavljamo misel, da morajo vsi naši ljudje imeti na stežaj odprte oči. Naj čuvajo enotnost in borbenost naše manjšine kot punčico lastnega očesa. Naj pazijo, da se dediščina Travnika ne bo spremenila v razprodajanje naših pravic, kot bi želeli predstavniki vlade. Travnik ne sme biti epizoda, pač pa prvi korak na poti nadaljnjega boja za zares globalno zaščito, tako, torej, s katero bomo vsaj zmerno zadovoljni, če že ne navdušeni. Travniku bodo morali zato slediti novi Travniki, naša enotnost pa naj se krepí povsod, kjer je mogoče in ne samo v enotni delegaciji, ki je samo zrcalo stanja na terenu in odnosov med ljudmi. Vsak poskus krhanja enotnosti ali hlajenja naše borbenosti moramo znati oceniti in obsoditi, kot zasluži. Preverjati moramo odnose med političnimi silami in se že sedaj pripravljati na upravne volitve, ki bodo prihodnje leto v naših občinah. Tedaj bomo namreč izpostavljeni novemu pritisku zmernih sil (KD, Liste in njunih zaveznikov), da bi nam odvzeli vsako postojanko, vsako trdnjavo sožitja in enakopravnosti.

Naš boj za enakopravnost in zakonsko priznanje pravic traja že štiri desetletja. Morda smo zares tik pred zdajci, kot zagotavljajo v Rimu. Verjetneje nas do zaščite čaka še par let. Vsekakor pa gorje nam, če bi v zadnjem trenutku popuščali, saj bi zapravili kapital, ki so ga kopičili s potom in žrtvami vsi naši predniki. Zaščitite ne terjamo zase, pač pa za svoje potomce, za bodoča pokolenja. Prav zato nimamo pravice popuščati, niti nimamo pravice dopuščati nasprotniku, da nas zmede ali razdeli.

Sedaj še table in smerokazi!

Nobena tajnost ni, da spadajo dvojezične table in smerokazi v temelje vsake manjšinske zaščite.

Priznati dvojezične napise pomeni namreč uveljaviti v javnosti, torej neselektivno, jezik manjšine, njeno kulturno in zgodovinsko istovetnost, njeno prisotnost na določenem teritoriju.

Ne gre torej za malenkost, pač pa za preizkusni kamen resničnega odnosa oblasti do jezikovnih manjšin.

Ne čudi nas torej, če je vprašanje dvojezičnih tabel bilo prisotno v našem manjšinskem boju in da so mladinci pred letom dni celo sintetizirali smisel tega boja v znanem lepaku s tablama TRST - TRIESTE.

Tudi kar zadeva dvojezične napise žal velja v Furlaniji Julijski krajini nedopustna praksa ločevanja Slovencev po kategorijah. V Beneški Sloveni praktično ni dvojezičnih napisov, čeprav so jih zadnje

čase postavile le nekatere napredne ali Slovencem naklonjene krajevne uprave. Prebivalstvo Benečije relativno manj trpi zaradi teh napisov, ker so imena krajev le redkokdaj poitalijančena. Običajno so ostala domača imena, le pisana z italijansko pisavo. Na Goriškem so dvojezični napisi in smerokazi v okoliških občinah in v predmestjih, skladno s tezo oblasti, češ da je mestno jedro Gorice italijansko («sveta Gorica») in torej ne trpi slovenskih imen. Sam zgodovinski Travnik je v javnosti samo Piazza Vittoria.

Na Tržaškem pa ni uveljavljena niti goriška praksa postavljanja dvojezičnih napisov v periferijo. Na Tržaškem imajo dvojezične napise vse okoliške slovenske občine ter Milje, ki imajo levičarsko občinsko upravo. (Tudi za Milje moramo priznati, da je občina nedosledno pustila samo italijanski krajevni napis ob vhodu v mestece). V tržaški občini dvojezičnih krajevnih napisov enostavno ni.

Nikoli jih ni bilo, ali točneje, če so bili, so bili neuradni in jih ni postavljala pristojna oblast, se pravi tržaška občinska uprava.

Tako je tržaška pokrajina nekajkrat poskusila (in uspela, čeprav le delno) postaviti dvojezične smerokaze na svojih cestah. Da bi se ne zamerila demokršćanskim upraviteljem v Trstu je pokrajina v prejšnjem desetletju sledila praksi, da je na pokrajinskih cestah postavljala dvojezične smerokaze na tisto stran ceste, ki ni spadala v tržaško, pač pa v sosednjo zgoniško, nabrežinsko ali dolinsko občino. Vseh smerokazov vsekakor ni postavila, saj pravijo, da ima skladišča polna neuporabljenih dvojezičnih tabel. Seveda, na oblast so prišli «meloni» s svojimi zavezniki, pokrajinska uprava, ki je organizirala mednarodno manjšinsko konferenco pa je samo še bled spomin preteklosti.

V tržaški občini je bil en sam poskus postavljanja dvojezičnih tabel, pa še tega so skrupicali demokristjani in Slovenska skupnost v letih levosredinskega sporazumevanja in Spaccinijevega županovanja. Na osnovi tega dogovora smo dobili tri ulice v Bazovici (vendar samo z italijanskimi oznakami) ter tri dvojezične table za Križ, Bazovico in Trebče. V vseh teh primerih pa table niso

bile «uradno» dvojezične, saj so jih postavili v drugačni obliki, z rahlo spremenjeno barvo in na razdaljo od onih, samo italijanskih, ki so bile «uradne» table z nazivom vasi. Recimo, da so bile te «table» zgolj pesek v oči javnosti, tudi zato, ker so z leti zarjavele, nihče jih ni obnavljal in bodo sedaj romale med zarjavele spomine. «Uradne» italijanske table ob vhodu vasi pa so ostale tudi tedaj. Tudi nam že tedaj ni bil razumljiv kriterij, zaradi katerega je tržaška občina izbrala samo te tri vasi. (Razumljiv je samo primer Križa, kjer je demokristjanom in «skupnosti» šlo za to, da uveljavi spakedranko «sveti» Križ). Samo z italijansko oznako pa so ostale vse vasi tržaškega Krasa.

O slovenskem značaju vasi in krajev so pričali zgolj dvojezični napisi na trgovinah in obrtniških delavnicah. Pobudo so pred leti započeli predstavniki domačih organizacij in med njimi še posebej naši tovariši.

Levosredinske uprave tržaške občine so do problema toponomastike (poimenovanja krajev in ulic) imele protislovna stališča in nedosleden pristop. Največ, kar so nam bili pripravljeni ponuditi (v letih znane politike «daj-dam», ki jo je vodila morotejska KD) je bila Prešernova ulica tam, kjer stoji gledališče v Ulici Petronio in Cankarjeva ulica pri gostilni Jadrana na šentjakobskem griču. Znano je, da sta oba predloga klavirno propadla, tudi zato, ker jih občinska uprava ni nikoli formulirala zelo resno. Pred 15 leti so nas potegovali tudi s seznamom slovenskih ulic, za katere se je zavzemal odbor

nik Ceschia, vendar tudi iz te moke ni bilo kruha. Ohranila se je samo ena izmed njegovih napovedi, ko je dejal, da bo marsikatera slovenska vas izginila v naslednjem desetletju. Res se to dogaja, prav na področju med Rovtami, Katinaro in Rocolom.

Prišla so leta Liste za Trst in bojvitega nacionalizma «melonov», fašistov in njihovih epigonov. Tedaj so se začele tudi znane gonje proti dvojezičnosti in manjšinski zaščiti. Čedalje pogostejše so nočni pobalini prirejali ekspedicije na Kras in mazali dvojezične napise v okoliških občinah. Nekateri predeli nabrežinske in zgoniške občine v teh dneh sploh nimajo več napisov ali smerokazov, ker so že nečitljivi.

Prva Richettijeva (manjšinska, levosredinska) uprava je v svojem programu imela tudi obvezo, da bo čimprej postavila dvojezične napise pred vasmí vzhodnega in zahodnega Krasa (od Bazovice do Križa). To je ustrezalo konceptu zakonskega osnutka KD za «zaščito» naše manjšine, ki naj bi bila omejena samo na kraško planoto. Zato smo omejenost te obveze kritizirali, obenem pa poudarili v občinskem svetu, da bomo podprli občinsko upravo na vsakem koraku, ki bi pomenil večje uveljavljanje našega jezika in prisotnosti.

Izrazili pa smo tudi dvom, da so bile tište besede zapisane v občinski program samo za to, da se nudi «alibi» dvema slovenskima odbornikoma iz vrst PSI in SSK.

Pozneje so Richettijevo upravo razširili na Listo za Trst in tudi ta, neuresničena programska obveza, je izpadla iz uradnih aktov občine.

Tako se je torej zgodilo, da je nacionalistična hipoteka zmagala na celi črti tudi zaradi pasivnosti dela slovenske javnosti, ki meni, da se ne sme zameriti demokristjanom in melonarjem ali se celo z njimi povezuje.

Znakov, da se pripravlja nekaj takega, ni manjkalo. Župan in njegov odbornik za policijo sta že napovedala, da bosta tožila neznanca, ki so ponoči spreminjali imena na tablah pred našimi vasmí in jih opremljali s slovenskimi imeni. Delegacija LpT pa je celo obiskala prefekturo in zahtevala takojšnje ukrepe.

Priča smo torej novemu koraku nazaj, novemu pritisku, ki ni zgolj krajevnega značaja, pač pa ustreza liniji vladne večine in rimskih oblasti, ki želijo s pritiski in udarci omehčati našo manjšino in upajo, da bomo prej ali slej popustili.

Pozablja pač, da smo prestali mnogokaj in da se ne bomo ustrašili tudi novih pritiskov. Table, ki jih je postavila tržaška občina, pa niso večne...

Stojan Spetič

P.S. Nekateri znanci, volilci SSK, so me vprašali, ali menim, da bo zaradi teh tabel profesor Lokar zapustil občinski odbor. Osebnostno menim, da ne. SSK ni sprožila krize v Gorici, kjer je občinska uprava napadla manifestacijo na Travniku, zakaj naj bi sedaj motili idilo z meloni in demokristjani, samo zaradi dveh tabel? Doslednost je doslednost, SSK pa ni sardinska akcijska stranka, ki se v imenu dvojezičnosti povezuje s KPI.

Zico in Maradona v senci kraških rešeljik?

Izkušnje, ki jih imamo s postavljanjem raznoraznih objektov gospodarske, prometne, naselitvene ali drugačne narave v tržaško okolico in na Kras, nam narekujejo, da nekaj povemo tudi v zvezi z najbrž za marsikoga «mikavnim» predlogom za zgraditev nogometnega stadiona mednarodnih zmogljivosti na Krasu, v bližini Proseka v zgoniški občini. Na tržaškem Krasu je res preostalo še nekaj prostora, a mislim, da so se «zasebniki», ki so predlagali novo nogometno središče, pošteno uštel, če so računali, da bo njihova «ponudba» lažje prodrla zaradi priljubljenosti, ki jo ta šport uživa med večino prebivalstva in torej tudi med večino Kraševcev. Najbrž je kdo pomislil, da le-ti res odklanjajo večje objekte in razlastitve, a zakaj bi bili proti nastopom Zica in Maradone v domovini terana... Svoj predlog so namreč takoj podkrepili z bolj ali manj realistično predstavo Triestine v A ligi, z napovedjo srečanj med najboljšimi svetovnimi enajstericami čez nekaj let na zvrnani kraški gmajni in podobnim. A liga in svetovno prvenstvo pa niso enostavne stvari, za to primeren stadion na Krasu pa tudi ne!

Urejanje tržaške pokrajine in razmeščanje raznih struktur po njej so sploh zapletena zadeva, saj je naše podeželje nenavadno ozko in nesorazmerno velikosti mesta. Tak položaj pa zahteva, pri odločanjih o uporabi ozemlja, poudarjeno pozornost, ki pa je bila pri nas doslej, kot vemo, hote ali ne hote pomanjkljiva. Usklajevanje potreb industrijskega razvoja s potrebami po zaščiti in ohranjanju narave je seveda svetovni problem, a nas mora zanimati domači okvir. Kras in tržaška okolica nasploh sta v marsičem iznakažena, a ne le po zunanem videzu, temveč tudi in predvsem navznoter, vsebinsko. Ne gre namreč le za to, da je v tolikšnem obsegu cement zamenjal drevje ali obdelano zemljo. Seveda predstavlja to dejstvo velike probleme ekološkega značaja, saj so tovarne, avtoceste, tovorna postajališča itd. posegi v naravo brez povratnih učinkov (take pa lahko ima samo kmetijstvo) in prinašajo praviloma in povsod naravnemu okolju v glavnem širše škodljive posledice. V našem primeru pa se stvari ne ustavijo pri tem, saj škoda ni prizadeta le čistemu zraku, ampak tudi in predvsem kulturnemu ravnovesju domačinov ter celotne družbe v pokrajini.

Kras in Breg sta bila zgodovinsko poseljena s svojimi vasmimi, ki niso občutneje spreminjale svoje velikosti do zadnje vojne. Od takrat do danes pa so proizvodne, prometne, trgovske in naselitvene gradnje nenaravno in občutno obremenile zmogljivosti podeželja, kar je seveda prizadelo ekološko, ambientno, gospodarsko in človeško-bivanjsko sta-

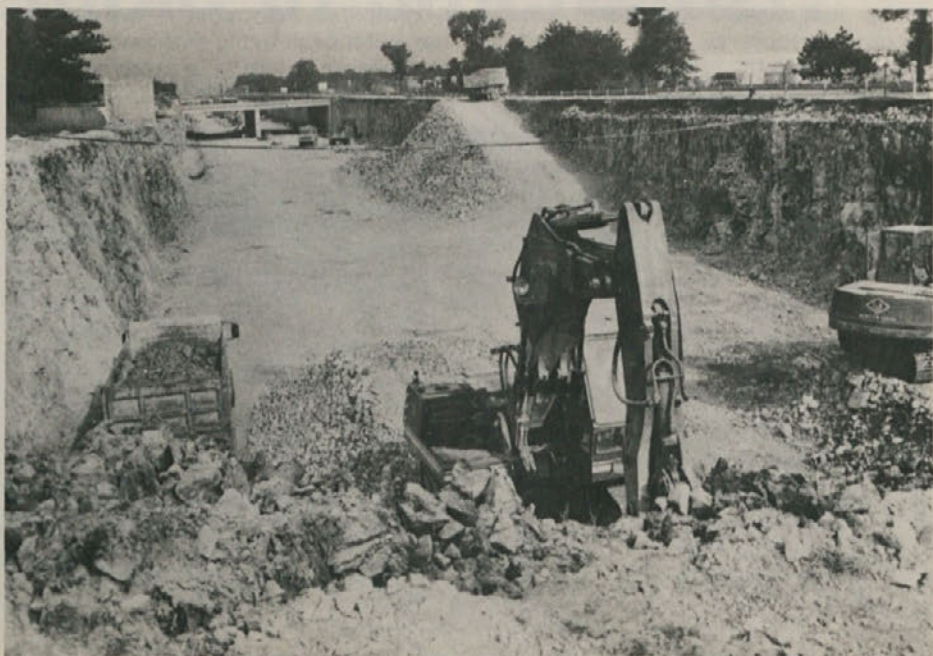
bilnost tega prostora. Tako je sedanje stanje in dejstvo, da krivcev ne moremo iskati le izven prostora, nikakor ne opravičuje nadaljevanja te brezobzirne poti.

Nič novega ni v teh vrsticah, ponovili bomo že tolikokrat zapisane in izrečene misli, a v to smo nekako prisiljeni, saj se nekateri razlogi, ki govorijo proti takim posegom na Krasu redno izpuščajo v razpravi, ki smo ji bili priče v preteklosti ob drugih primerih in ji danes lahko sledimo v zvezi z načrtovanim stadionom predvsem na straneh krajevnega italijanskega dnevnika. Humanistični del problema namreč ni nikoli v celoti prisoten niti v prispevkih tistih piscev, ki se izrekajo proti stadionu na Proseku (navajajo v glavnem le — sicer tehtne — «zeleno» ambientalne probleme), da o tistih, ki to pobudo zagovarjajo, sploh ne govorimo. Ko omenjamo človeško-bivanjsko stabilnost prostora, mislimo predvsem na zgodovinske domačine, a indirektno tudi na nove priseljence ter na vlogo, ki jo ima podeželje za mesto. Kraško okolje ima največ od domačinov in indirektno tudi od tradicionalnega razmerja z mestom; od tega, kar je po vojni novega nastalo na njem, pa ima v največ primerih mnogovrstno škodo. Ni naš namen braniti Kras cehovsko ali postavljati med podeželje in mesto nepreahodno pregrado; ugotoviti želimo le dejstvo, da je potekala urbanizacija širše tržaške okolice v zadnjih desetletjih «nenormalno» ali «nenaravno» in površno, ter da je zato danes prizadeta celovitost kraškega okolja, se pravi vsi njegovi sestavni deli: narava in človek! Velika hiba je v tem, da se je kmetijska dejavnost močno skrčila, število prebivalstva se je občutno

povečalo, a se je v protislovju s tem zmanjšala človekova organska, življenjska povezava z naravo, ker je manj obdelanih površin, manj je živinoreje, manj dela in nege v gozdu, vse več pa je obsežnih javnokoristnih objektov. Vsem dobro znana in za našo vrsto sodobne družbe «logična» dejstva, ki bi jih morali pa tudi ekologi drugače preso-jati! Posledice so negativne za zeleno okolje, razvrednotenih predelov, kakršen je tisti proseški ob avtocesti, je precej (ni pa rečeno, da morajo taki ostati, ali da jih lahko zaradi tega dokončno «olepšamo» s cementom); posledice so negativne za podeželane in tudi za meščane, ki naravo uživajo rekreativno, negativne so za mesto, ker je oskrba s krajevnim pristinim pridelkom manjša.

Najbolj direktno škodo pa utrpí prav domače prebivalstvo, ki je hote ali proti volji opustilo del svojih tradicionalnih dejavnosti in se mora prehitro prilagajati novim, od zunaj vsiljenim razmeram. Z novimi objekti ne more dobiti prave zveze, igublja pa občutek domačnosti, ker mu je zemlja odvzeta za stvari, pri katerih ni soudeleženo in od katerih nima veliko ali, v preveč primerih, nič. Z novimi strukturami in ljudmi je torej spontano združevanje domačinov težko, ker gre za povsem različne načine življenja v istem kraju, gre za različne kulture in za različne jezike. Pri tem trpi kulturno življenje, načeta je samozavest domačinov in trpi slovenski jezik, ker so samo domačini — to je v veliki meri Slovenci — sposobni dvojezičnosti in prisiljeni vanjo tudi na svojem domu (če ne bi bila dvojezičnost enostranska, najbrž ne bi bil problem tako občuten). Prav slednji

Miloš Budin

pa je tisti humanistični del problema, ki ostane navadno utišan. Te hibe ne moremo dopuščati! Vrednote in sestavine, za katere moramo v naši pokrajini vsi skrbeti, so narava, ekologija, uravnotežen splošen gospodarski razvoj (industrija, trgovina, pristanišče, turistične strukture), mednarodno sodelovanje in prijateljstvo, rast kulture, a tudi — da ne bi kdo pozabil — Slovenci. Ko tolikokrat poučujemo, da je treba poleg narave zaščititi tudi kraškega človeka, ne mislimo samo na povsem pomanjkljivo pomoč kmetijstvu, marveč tudi na negativne vplive, katerim je slovenski človek podvržen zaradi javnokoristnih teles na podeželju.

Res so negativni vplivi teh novih objektov včasih večji, včasih manjši. A kako naj verjamemo tistim, ki so nasprotovali prosti industrijski coni na meji, ker bi iznakazila Kras in Trst (tudi z južnimi Slovani), so pa sedaj za zgraditev stadiona, ker naj bi le-ta Kras ... olepšal!? Tudi za avtocesto je bilo slišati trditve, da bo sicer pobrala nekaj zemlje, a da večje ali širše škode le ne bo povzročala. Danes pa je že skočil zajec iz grma: kdo namreč »prinaša« stadion na Kras, v kraj, ki je, kot pravijo, zelo ugoden za hitre prometne zveze iz mesta in iz drugih krajev ter primeren za parkirišča in še kaj drugega, če ne prav nova avtocesta?

Skušajmo pogledati malo nazaj in ma-

lo naprej. Najprej državna cesta 202 brez zavarovanih prehodov, nato prisilna predčasna opustitev pašništva zaradi te pomanjkljivosti in krčenje živinoreje; potem tovarne in tovarnice in postopno razvrednotenje bližnjih predelov; danes avtocesta z raznimi vhodi in izhodi, na razvrednotene predele pa odlaganje vsakršnega odpadnega materiala; jutri tam stadion, ker je lepši kot smeti in odpad, nato poleg stadiona in ustreznih parkirišč anti še manjša igrišča, ker se v takem športnem središču spodobijo in ker jih mesto nima nikoli dovolj; in pojutrišnjem, ker je tam že tako živahem promet, še stojnice za prodajo pijač in sendvičev, potem še restavracije z zagotovljenimi obiskovalci in kakšno stavbo za upravitelje celotne zadeve, in domove z ležišči za mednarodne ase na gostovanju, ki bi služila tudi za dalj časa trajajoče treninge, in končno še bogsigavedi kaj še vse spada zraven... In nobeni teh pobud ne bi smeli odreči dovoljenja, ker se z mednarodnimi stadioni spleča razumno gospodariti, in ker moramo tolikšnemu številu obiskovalcev nuditi gostoljubnost, ker je na Krasu dovolj prostora za vseh, ker... lajna igra v nedogled, jopič pa gre počasi v nič. Domačini pa seveda le kot gledalci, res da Zica in Maradone, ampak tudi vsega ostalega zgoraj predvidenega »razumnega gospodarjenja« s teritorijem, ki je pa prav nji-

hov, proseški. Dve nezaželjeni posledici torej: s cementnimi strukturami postopna zapolnitev zelenih površin, domačini pa le kot nesoudeleženi opazovalci »tuje« obdelave »vrta«, ki jim naravno pripada! Nesprejemljiva stara štorija, ki jo predobro poznamo, da bi tvegali, oziroma da bi verjeli tistim, ki bi nas hiteli prepričevati, da so naša predvidevanja pretirana in odvečna. Kot ne moremo verjeti trditvam, da takega stadiona ni mogoče zgraditi v mestu, ker bi bili tam veliki problemi s parkirišči... Kaj vsega novega in velikega pa še potrebuje, ta pokrajina, ki ima vsak dan manj prebivalstva, je tudi resno vprašanje.

Triestini voščimo, da bi si priborila A ligo, in to v prepričanju, da bodo znali odgovorni javni upravitelji najti primerno rešitev za stadion v mestu. Nismo sicer strokovnjaki, vemo pa, da današnja arhitektura in urbanistika uspešno načrtujeta uresničitev velikih javnih struktur ob čim manjši potratu prostora — predvsem zelenega — in da še tako velike zgradbe vključno s parkirišči ti dve vedi z uspehom vključujeta tudi v notranjost mest. Veliko je danes rešitev, ki so se še do včeraj zdele nemogoče. Seveda, tehnologija sama ne zadostuje, potrebna je tudi dobra volja. Če govorimo pa o velikih stroških, moramo pomisliti, da imajo tudi narava in Slovenci neko ceno.

Nevezana razmišljanja o težavah v mladinskem gibanju

Kriza vrednot in pomanjkanje idealov, vdanost potrošništvu in prenasitenost želja: po mnenju premnogih so to glavni razlogi, ki so preko postopne slabitve privleli splošno mladinsko dejavnost na rob neobstoynosti.

Vprašanje je že vrsto let pereče, tako na zahodu kot na vzhodu in zaenkrat so težave v zvezi z mladinsko aktivnostjo še nerešene, kljub številnim razpravam v obliki predavanj, okroglih miz in problemskih seminarjev, kiso jih posvetili tej temi, tudi zato, da bi s pomočjo tega lahko prispevali k izboljšanju stanja na področju mladinskega delovanja.

V trenutku, ko se svet v celoti nahaja v brezbrežnem morju vsestranske krize in

nas stvarno ogroža izbruh jedrskega konflikta, ostaja vprašanje mladinske angažiranosti vse bolj neprebavljiv grizljaj, ki se spotika v družbenem drobovju.

Stagniranje zaobjema kratkomalo vse oblike duhovne nadgradnje, od politike do družbeno-kulturnega delovanja, v katerih bi morala biti mladinska dejavnost in prisotnost neobhoden in močan pogon celote.

O današnji mladinski stvarnosti se, kot že rečeno, mnogo razpravlja in do izraza prihajata predvsem zaskrbljenost in nezadovoljstvo tistih, ki se z vsem tem ukvarjajo in pa mladih, ki se ne strinjajo s takim načinom obravnave, pri čemer je

mladina objekt razprave, kateremu pogostoma pripisujejo najrazličnejše hibe in vrline, ne pa aktivni subjekt pri soustvarjanju in izvajanju pobud ter pri razpravi.

Vsepoposod in kadarkoli slišimo grajanja, poredkoma pohvale na račun današnje mladine ter ocenjevanja mladinske dejavnosti, ki je za mnoge slaba in okrnjena, za nekatere zadovoljiva, za ostale živahna in razvejana. Je vse to resnično? Na osnovi katerih podatkov in dejstev temeljijo mnenja o mladini?

Vtis imam, da bo o tej temi potrebno razpravljati drugače kot smo bili vajeni doslej. Na dlani je, da je rešitev tega perečega problema v tesni zvezi z nava-

Igor Canciani

dami in z načinom življenja današnjega človeka. Primerjave s preteklostjo so glede tega popolnoma neustrezne: pomislimo samo kako in koliko so se v enem samem desetletju spremenile življenske navade človeka in kako skokovito napreduje znanost. Danes opravljamo vse v frenetičnem ritmu, čas stalno primanjkuje, kulturno poprečje je znatno višje kot je bilo, denimo, pred tridesetimi leti.

Poleg tega nas konzumistični stroj družbe nenehno sili v strastno in naglo porabo kateregakoli »proizvoda«, naj bo to materialna dobrina ali kulturno-umetniško ustvarjanje.

Izpostavljeni smo bombardiranju mirijade reklamnih posnetkov ter kratkotrajnim modam in mediji nam ponujajo vse mogoče, silijo nas v pasivnost in v nekritično sprejemanje vesti in sveta, ki nas obdaja. Vse to pogojuje današnjo družbeno strukturo, vpliva na zrelega in na starejšega človeka, kaj šele na najstnika, ki je mnogo bolj ranljiv, ker ni še razvil v sebi določenih obrambnih mehanizmov.

Res je, da ima danes sleherni mlad človek v naši družbi mnogo več sredstev in »kulturnih ključev«, zato da ustvarja in da se uveljavi, kot je res, da nam je danes na razpolago kopica dobrin in priložnosti (npr. šola in univerza), ki so bile pred tridesetimi leti privilegij omejenega števila ljudi. V tem pogledu ni več tolikšnih razlik med družbenimi plastmi, čeprav je razrednost še trdno vsidrana. Če je po eni strani prišlo do stvarnega zblizanja med materialnimi zmožnostmi različnih slojev, se na drugi strani stalno soočamo z današnjim svetom, ki nam

vsiljuje in ponuja vse mogoče stvari, tako da je skoraj razumljivo, da je mlad človek takoj prenasičen in se najraje ne opredeli za nobeno dejavnost, z izjemo športa, pri katerem pa so motivacije različne.

Šport vsekakor uspeva in osvaja nove privrženke. Ne moremo pa trditi istega glede tako imenovanih družbenih dejavnosti.

Če na »kulturnem« področju nekako še gre (čeprav vse skupaj zelo lagodno in boleče) pa je odnos mladih do politike in do političnega udejstvovanja prava polomija. Mladina se dejansko vedno bolj oddaljuje od politike in odklonilen odnos, ki ga mladi kažejo do teh vprašanj postaja sčasoma čvrstejši in globlje vkoreninjen.

Dejstvo je, da se mladi (ne samo pri nas, tudi drugod) ne približujejo več političnim organizacijam, medtem ko so še pred nedavnim — recimo še pred osmimi leti — v večjem številu pristopali v vrste raznih strank ali vsaj v njihove mladinske odseke. Mladi sledijo danes politiki večinoma v vlogi zunanjih opazovalcev, precej odmaknjen. Nekateri med njimi imajo že popolnoma izoblikovan lastni politični nazor, a se le izjemoma opredeljujejo do take mere, da bi čutili pripadnost stranki in raje ostanejo v širokem krogu simpatizerjev.

Dve temi, ki v tem obdobju vzbujata pozornost mladine, ne glede na politična prepričanja posameznikov, sta mir in ekološko vprašanje, v tem trenutku morada edina argumenta, ki sta sprožila splošno (zato tudi mladinsko) mobilizacijo in aktivnost. Kot nas uči doba, v kateri živimo, pa utegneta biti tudi ta dva moti-

va prehitro minljiva in obstaja stvarna nevarnost, da bi plaz splošne prenasičenosti v kratkem lahko zajel in zatrl tudi dejavnost za mir in ekologijo.

Negativnost dejstva, da se mladi ne vključujejo v politične organizacije je čutiti predvsem v pomanjkanju stalnih mladine do določenih vprašanj, v prepočasnem prenavljanju kadrov in neagilnosti delovanja političnih teles, ki delujejo odbijajoče na mlade.

Mladi obžalujejo (tudi tisti, ki delujejo v okviru naše stranke), da jim starejši somišljeniki otežkočajo delovanje ter odklanjajo nove pobude in da včasih grobo ravnaajo ter so do nekaterih argumentov neelastični in neizprosnji.

To seveda ni splošna značilnost stanja v vsaki osnovni partijski strukturi, zdi pa se, da obsega to vprašanje precejšnjo razsežnost. Zaradi takih in podobnih težav so se mnogi mladinci in mladinke oddaljili in umaknili, nekateri celo popolnoma opustili aktivno angažiranost.

Tovrstno ravnanje mladine je razumljivo toda ne opravičljivo, saj kaže na pomanjkanje odločnosti, lahko bi rekli tudi borbenosti pri zasledovanju zastavljenih ciljev, pri uresničitvi lastnih stremeljenj. Mladi (seveda ne vsi) se raje odpovedujejo delovanju, namesto da bi sprožili razpravo ali polemiko, preko katerih bi lahko prišlo do premostitve marsikaterih težav.

Verjetno zveni vse to suhoparno, paternalistično in poceni kritiziranje, zagotavljam pa, da so to pogledi mladega človeka na lastne težave in na težave svojih sovrstnikov.

Študijski dnevi v Cascini

Poizkus kolektivne avtobiografije tržaških komunistov

Cascina je prijetno mesto v Toskani ob vznožju vzpetin, ki se nenadoma spušte v pribrežno nižino. Najbližji večji mesti ob obali sta Pisa in južneje Livorno. Mestece se ponaša z odličnimi mizarji; od rok jim gre, in seveda... v denar, zlasti stilno pohištvo.

Mestece pa je znano tudi po enem od šolskih in raziskovalnih zavodov KPI. Poimenovan je po priljubljenem komunističnem voditelju in strokovnjaku za kmečko vprašanje Emiliju Sereniju. Ravno kmečkemu vprašanju, pa tudi združništvu in politiki komunistov do srednjih slojev je zavod še posebej namenjen.

V zadnjih štirih letih so poleti v zavodu že trikrat gostovali tržaški komunisti. Leta 1980 je namreč tovariš Claudio Tonel, tedaj še pokrajinski tajnik KPI v Trstu, sprožil pobudo, da bi tržaški komunisti na osnovi lastnih izkušenj in spoznanj osvetlili zgodovino komunističnega gi-

banja na Primorskem. In res je pobuda stekla v obliki študijskih dni z obravnavo pripravljenih razprav in z njihovo poznejšo priobčitvijo v knjižni obliki. S pobudo smo komunisti želeli pospešiti pretok zgodovinskih izkušenj in spoznanj med generacijskimi sloji in mnogovrstnimi družbenimi in narodnostnimi viri, ki se ob njih partijsko telo na Tržaškem napaja, presnavlja in obnavlja.

S povsem odprtim in javnim, kritični presoji dostopnim značajem pa pobuda hkrati prispeva k premagovanju tistih vrzeli, ki jih v obliki molka, prikrivanja, izkrivljanja in zastrahovanja od nekdanj narekujejo pretežnemu delu krajevnega zgodovinopisja potrebe in koristi razrednega spopada in nacionalistične pristanskosti.

Zlasti pa nas je komuniste pri pobudi gnala »politična potreba, da iz tistih izkušenj izpostavimo temeljne prvine, vzgibe in potrdila tiste borbene strategije

za socializem v Italiji in Evropi, tiste politike miru, razorožitve in mednarodnega gospodarskega sodelovanja in tiste prehodne in razvojne zamisli za Trst, ki jih KPI od nekdanj zasleduje«, kot je v predgovoru k prvemu zborniku razprav iz Cascine zapisal tovariš Alessandro Natta.

Če ob tem upoštevamo še, da med pisarji razprav ni bilo zgodovinarja po stroki, kaj šele po poklicu, bo pač sleherniku jasno, da bi zaman meril pomen njihovega napora po metodološki neoporečnosti in filološki dovršenosti. Poedini avtorski pristopi k obravnavani snovi so zato pač raznovrstni, vsem pa je skupna zgolj osebna, nikogar zavezujoča odgovornost za zapisano trditev ali oceno.

Tako je ime toskanskega mesteca preraslo v tržaški partijski pa tudi širši javnosti v pojem kritične kolektivne avtobiografije slovenskih in italijanskih komunistov na Tržaškem.

Ravel Kodrič

Na prvih študijskih dnevih so udeleženci po uvodni razpravi o nacionalni politiki KPI do Slovencev razčlenili in obravnavali čas od nastanka KPI do osmiskih sporazumov po obdobjih, ki so jim za mejnike postavili izbruh vojne, osvoboditev in londonski sporazum.

Druga izpeljava študijskih dni v Cascini se je mudila pri nekaterih problemskih vozliščih povojnega časa. Šlo je za pravne aspekte mednarodnih sporazumov, ki zadevajo reševanje tržaškega vprašanja, ustroj in delovanje zavezniške vojaške uprave v coni A, za prikaz dveh volilnih izbruhov independentizma, sindikalno in gospodarsko politiko tržaških komunistov, volilne premike ter demografska in urbanistična gibanja.

Letošnja, tretja izpeljava študijskih dni v Cascini je segla še na druga problemska področja.

Mario Colli je prikazal nastanek dežele s posebnim statutom Furlanije-Juljske krajine. Razmišljal je o začetni «hladnosti» komunistov do deželne ureditve sploh, o mednarodnih vzrokih za tako zapoznelo rojstvo zadnje avtonomne dežele in o razlogih selitve nezaupljivosti do deželne samoupravne ureditve od komunistov h krščanskim demokratom, o posevkih krščansko demokratskega centralizma in klientelizma po poedinih deželah, o tržaški ravnodušnosti do deželne razsežnosti in o njeni vprašljivi enotnosti ter o njunem vplivu na politiko KPI.

Silvano Bacicchi se je v svoji razpravi lotil procesov, ki so botrovali prodiranju državnega kapitala v tržaški industrijski stroj, prepletanju njegovih interesov s koristmi zasebnega velekapitala, pomicanja politično oblastvenega težišča od industrijskega kapitala k finančnemu, vse hujše oseke industrijskega podjetništva na Tržaškem, ciljev in naporov komunistov na političnem in sindikalnem polju, da se sistem državne udeležbe v proizvodnem gospodarstvu izvije iz primeža pristranskih, največkrat strankarskih interesov in naravna v korist splošne družbene rasti republike.

Stelio Spadaro in Franco del Campo sta si zastavila naporno nalogo, da raziščeta razvoj odnosa tržaških komunistov do kulture in šolstva od osvoboditve dalje tako na slovenskem kot na italijanskem polju. Razvrstila sta nenavadno bogato bero podatkov in priznati sta si morala, da bolj ko sta prodirala v obravnavano snov, bolj ko sta se seznanjala s sicer zbranim a vse prej kot urejenim in raziskanim arhivskim gradivom, so se jima sproti odpirala nova problemska obzora, nova vozlišča in vprašanja, ki lahko nanje tehtno odgovori le vztrajnejša, temeljitejša in, kajpak, večglasna proučitev gradiva, začenši pri povojni zbirki Lavoratoreja, Dela in Primorskega dnevnika. Nekaj pa jima je bilo kmalu jasno: povsem so zbledela nekatera sicer trdovratna — pa tudi protislovna — mnenja, češ da so komunisti netili med tržaškim, zlasti italijanskim delavstvom independentističnega, do svoje nacionalne kulture topega duha, ali pa da ja spor ob kominformu takorekoč v zibki zadavil slovenski kulturni preporod in za slovenski kulturni prostor kratkomalo odpisal tržaški partiji zveste Slovence.

Marina Rossi in Sergio Ranchi sta v svoji razpravi sledila razvoju političnih in idejnih tokov med italijanskimi socialnimi demokrati na Primorskem do izbruha prve svetovne vojne skozi pisanje njihovega glasila «Il Lavoratore». Opozorila sta na njihova razhajanja v zvezi z nacionalnim vprašanjem na pretežni vpliv nemške marksistične misli iz dobe druge internacionale, na vpletanje pozitivističnih filozofskih prvin med njihovo idejno orodje, na njihovo razmerje

do vojne nevarnosti in usode avstro-ogrskega državnega okvira.

Podpisani je prikazal zgodovino prvega slovenskega komunističnega lista Delo s posebnim ozirom na njegovo odražanje razvoja slovenskega nacionalnega vprašanja v vrstah mednarodnega komunističnega gibanja in ob zgodovinskih razpotjih v njem. V neposredni zvezi z Delom je tako navajal imena in pričevanja Regenta in Pertota, Tume in Godina, Giustinčića in Martelanca, Gramscija in Siloneja, Vilharja in Voranca, Kidriča in Kardelja, Beblerja in Krajgherja ter prenekaterega njihovega sodelavca.

Luccio je podal zelo zanimivo in ponekod presenetljivo računalniško razčlemba in obdelavo medstrankarskega pretakanja glasov pri volitvah v mejah tržaške občine v desetletju med leti 1973 in 1983. Pozornost številnih razpravljalcev so pritegnile zlasti ugotovitve, da se z izgubo komunističnih glasov na volitvah leta 1978 novepečena Lista za Trst pravzaprav ni neposredno okoristila; da je priliv mladinskih glasov h KPI v zadnjih letih krepko zaostajal za poprečjem našega odstotka; da obstaja nezamisljiv neposreden pretok glasov KPI tudi od MSI, bržčas iz vrst najmlajših volilcev; da je faktorska analiza izpričala pri vseh štirih izpostavljenih faktorjih diametralno nasprotje med vzgibi, ki narekujejo glas za KPI in tistimi, ki prigovarjajo k glasu za Listo za Trst.

Fausto Monfalcon je odstrl pogled v rovarjenje neofašistov na Tržaškem. Pri določanju njegovih specifičnih potez je menil, da ga lahko prilikuje evropskim pojavom tako imenovanega obmejnega fašizma, ki sta mu nacionalizem in revanšizem izraziti in nepogrešljivi sestavini. Opozoril je tudi na nevarne igre, ki jih nekateri krogi državne oblasti od nekdanj spletejo okrog neofašistične predrznosti.

Novost v letošnji izpeljavi tečaja v Cascini je pomenila navzočnost po dvoje gostov v zastopstvu ZK Jugoslavije in Unije Italijanov za Istro in Reko. Zastopnik slednjih in član njihovega zgodovinskega centra v Rovinju Luciano Giuricin je tudi sklenil študijske dneve z razpravo o prispevku Italijanov v Istri in na Reki v oboroženem boju zoper fašizem in o njihovih povojnih prizadevanjih za enakopravno sožitje in narodnostno rast v socialistični Jugoslaviji.

Kot je s študijskimi dnevi tržaških komunistov v Cascini že navada, bodo tudi tokratne razprave kmalu priobčene v knjižni obliki. Predgovor jim bo pripravil tovariš Adalberto Minucci. Tržaški komunisti si obetamo, da bi tudi ta naš prispevek doživel v domači in širši javnosti kritičen, strpen in tvoren odjek.

Olimpijskim igram na rob

Ol v Los Angelesu ali «god bless America» (bog blagoslovi Ameriko)

Olimpijske igre v Los Angelesu so že lanski sneg. Rezultati so napisani z zlatimi in drugačnimi črkami in kolajn ne bodo vzeli nikomur, ne glede na rezultate hipotetičnih proti-iger.

Sredstva javnega obveščanja so v celoti obsodila «bojkot» socialističnega tabora in le posamezni glasovi so jemali v pošte razloge odpovedane udeležbe. Tisti, ki so se z odpovedjo strinjali so bili zelo redki.

Vsekakor niso imele igre velikega odziva. V državnem merilu so bile označene kot največji in zgodovinski uspeh Italije, k sreči pa ljudje še niso drogirani kot bi s svojimi naslovi želela Gazzetta dello sport in zanimanje za igre je bilo neprimerno manjše, ker je manjkal poper. Seveda je treba mlačnost iskati tudi v nemogočih nočnih urah, ki so izražale časovno razliko s Kalifornijo.

Za kakovost sporočila, ki je prišlo iz Los Angelesa smo lahko hvaležni španskim kolonizatorjem, ki so Los Angeles ustanovili bogu tako za hrbtno in ustvarili tistih blagodejnih devet ur razlike.

Pomisliki SZ in drugih niso mogli postati stvarnost, ker so manjkale surovine. Ni bilo protisovjetskih demonstracij skrajnežev in nihče ni mogel vabiti Sovjetov in druge naj ostanejo v ZDA. Ni pa se

uštel tisti, ki je predvideval, da bodo igre izbruh nacionalizma. Koreografija, tekmovalništvo in TV-prenosi, vse samo Amerika, Amerika.

Histerizirani športniki, zastave in prikrojeno «sodstvo» tekmovalništvo je v ZDA preko neizbežnih uspehov vzbudilo tak val narodnega ponosa in patriotizma, da si Reagan mane roke ob 15 odstotnih pikah naskoka nad Mondalom.

Američani so se odrezali kor pravi «yankeeji». Brez obzira do drugih. Morda so tu pa tam tudi kaj pomazali z zelenci (dolarji), pri telovadbi in boksu pa so tudi njihovi najbolj zvesti doživljali presenečenja. Kitajci, ki se vedno smejejo so se po telovadnem nastopu ekip vendar držali bolj kisto. Med poplavo sponzorizacij so to ugodnost uživali tudi Romuni. Za njihovo zastavo v Los Angelesu so organizatorji «prispevali» 120.000 dolarjev (215 milijonov lir) pomoči. S tem pa je Romunom odklenalo in ko je šlo za določitev najboljše televadke (ki je bila Romunka Szabo) so preko sodnikov odločili, da je ta lahko samo domačinka Retton. Južna Koreja, ena najbolj zvestih kolonij ZDA, se je opekla pri boksu, nad sojenjem pa so se pritoževali Nemci, Angleži in Italijani, katerih vlade gotovo ne štedijo z atlantizmom.

Prepričani, da so supermani

Američani niti niso skrivali svojih umetnih uspehov in se s prešernim nasmehom nastavliali TV kameram, na način, ki je močno spominjal na slike marincev ob ubitih vietnamskih partizanih.

Skromnost tehničnih rezultatov je pri temeljiti oceni pokazala, da bi bile ZDA ob prisotnost SZ, NDR, Kube in drugih ter ob bolj uravnovešenem sojenju, ki bi temu sledilo, na lestvici kolajn komaj na tretjem mestu za dvema velesilama iz vzhodne Evrope.

Za skrajno neinformirano javno mnenje ZDA pa je uspeh domačih na olimpijskih igrah nekaj izrednega, od neba poslanega.

Nov val šovinizma seveda spretno izkorišča sedanja Reaganova uprava, ki (uspešno) vsiljuje pojem izbranega naroda.

Igre so bile še eno sredstvo (kot bi še ne zadostovale patetične zgodbe o ameriških policajih, trušč-glasba, coca-cola, razne elektronske nepotrebščine in majice z vsemogočimi napisi), da se utrjuje ameriški način življenja, ki stremi samo po dobičku. Igre so bile «kulturno» orožje v arzenalu, kjer so evroizstrelki samo nedolžne igrače.

Bruno Križman

Darovi in prispevki

Za sklad DELA so darovali: Josip Reggent (Reggente) iz Sesljana 20 tisoč lir, Darko Zidarič iz Šempolaja 5 tisoč lir.

V spomin na pokojnega strica, bivšega raznašalca Dela Karla Starca s Kontovela daruje nečak Josip Starc 20 tisoč lir za DELO.

Za sekcijo «Enrico Berlinguer» Devin Nabrežina darujeta Angela in Josip Gruden iz Nabrežine, namesto cvetja na grob Albina Pertota 20 tisoč lir.

Enako daruje za nabrežinsko sekcijo KPI tudi Vera Furlan iz Nabrežine in sicer 10 tisoč lir.

Ob poravnavi naročnine so prispevali:

Grgič Karlo, Padriče, 4.000 lir
Lovriha Danilo, Dolina, 4.000 lir
Gruden Leopold, Nabrežina, 4.000 lir
Ravbar Viktor, Nabrežina, 4.000 lir
Ob 18. obletnici smrti žene prispeva Veljak Angel od Domja 20.000 lir.

Ob drugi obletnici smrti moža Silvota Budina daruje žena Marica, Samatorca, 4, 6.000 lir za sklad.

Fornasari Ernest iz Gorice je prispeval 4.000 lir

Ivan Bratina, 50.000 lir

Emil Bogatec, Prosek, 15.000 lir.

V spomin na moža Rika in na otroke Rika, Marijo in Pavlo, prispeva Cena Malalan z Opčin 40.000 lir

Prispevki naročnikov s Proseka in Kontovela:

Luxa Mirko, 10.000, Grljanc Angel, 10.000, Regen Zala, 4.000, Husu Guerri-
no, 4.000, Ukmar Marija, 4.000, Vatovac Leopold, 10.000, Puntar Mario 10.000,
Caharija Mario 10.000 lir.

Ota Josip - Mižo iz Boljunca 38 je daroval 100.000 lir za naše glasilo, 100.000 lir sekcijo KPI-Dolina, ob 40. obletnici odhoda v partizane pa 100.000 lir za vzdrževanje spomenika padlih v Boljuncu.

Ob poravnavi naročnine so prispevali po 4.000 lir tovariši Zdravko Korošec, Maver Karmelo in Bolčič Josip iz Boljunca.

Srečko Grobiša iz Nabrežine kamnolomi je prispeval 10.000 lir.

Stanko Caharija iz Nabrežine je prispeval 10.000 lir.

V Spomin Tov. Berlingueria daruje L. Salvatore (Rado) 10.000 lir za Delo.

Vsem darovalcem se toplo zahvaljujemo.

